

DEKADA UZLETA MUZEJA SUVREMENE UMJETNOSTI

Kolekcija za budućnost / Akvizicije 2009. – 2019.

NATAŠA IVANČEVIĆ □ Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Obilježavanje desete obljetnice djelovanja zagrebačkog Muzeja suvremene umjetnosti u novoj zgradi i na novoj lokaciji povod je organizacije izložbe *Kolekcija za budućnost / Akvizicije 2009. – 2019.*, koja je bila postavljena na više od 1800 m² izložbenog prostora u trajanju od 11. prosinca 2019. do 18. listopada 2020. U realizaciji izložbe sudjelovao je tim stručnjaka Muzeja. Autorica koncepta i kustosica izložbe Nataša Ivančević u odabiru radova za izložbu surađivala je s kustosicama i voditeljicama zbirke Kristinom Bonjeković Stojković, Vesnom Meštrić, Martinom Munivranom i Leilom Topić. Ravnateljica Muzeja Snježana Pintarić vodila je pripremu i realizaciju segmenta izložbe koji je multimedijskim sadržajima i vremenskom lentom bio posvećen predstavljanju brojnih programskih aktivnosti MSU-a na novoj lokaciji kako bismo podsjetili na najvažnije izložbene projekte, gostovanja izvan zgrade Muzeja te na edukativne i druge brojne aktivnosti. Filmovi iz života Muzeja otkrili su procese koji se u Muzeju događaju skriveni od očiju javnosti. Na tom segmentu izložbe surađivale su i Jasna Jakšić, Ivana Kancir i Mirta Pavić. Građu iz Arhiva i knjižnice Ivana Picelja za izložbu je odabrala Snježana Pintarić, a izložke iz Zbirke Marie-Luise Bethlem – Vesna Meštrić. Dio postava izložbe posvećen je doniranoj građi iz arhiva Bogdana Bogdanovića, a odabrala ga je vanjska suradnica Nataša Jovičić. Doprinos u postavu paviljona *Fitting Abstraction* dala je Karin Šerman, a Ivica Mitrović vodio je postav donirane izložbe unutar izložbe naslova *City / Data / Future – Interakcije u hibridnom urbanom prostoru*. Autorica likovnog postava bila je Lada Segar, a grafičko oblikovanje kataloga i vizualni identitet projekta osmislio je Juri Armanda. Katalog izložbe uredile su Jadranka Pintarić i Nataša Ivančević, a osim tekstova Snježane Pintarić, Nataše Ivančević, Jasne Jakšić i Mirte Pavić, u katalogu je objavljena i kronologija desetogodišnjih aktivnosti MSU-a.

Tijekom deset godina djelovanja u zgradi koja je izgrađena kako bi zadovoljila kriterije suvremene muzeologije i potrebe posjetitelja za 21. stoljeće bilježimo zamah muzejske i programske djelatnosti. Realizirano je na tisuće programa, a Muzej je posjetilo milijun i šezdeset-osam tisuća posjetitelja. Muzej se zahvaljujući kvalitetnim projektima pozicionirao kao istaknuta institucija za

suvremenu umjetnosti u Hrvatskoj i regiji. Osnovane su nove zbirke, a muzejski je fundus povećan za više od 3000 djela, unatoč skromnim sredstvima za otkupe. Izložba je bila prilika za zahvalu velikom broju donatora i suradnika koji su omogućili priljev prinova u naše zbirke, ali i realizaciju uspješnih izložbenih, edukativnih i drugih programa.

Od svog osnivanja kao Gradske galerije suvremene umjetnosti 1954. generacije muzealaca otkupima i donacijama predano su istraživale i prikupljale umjetničku građu, a taj javnosti manje poznat dio djelatnosti u cikličkim je intervalima predstavljan izložbama akvizicija. Posljednja velika izložba akvizicija otvorena je 2009. kao dio izložbenog programa otvorenja naše nove zgrade. Predstavljen je izbor građe koju je Muzej prikupljao od 2004. do 2009. Prigoda obilježavanja desete obljetnice rada u novoj zgradi bio je poticaj za ovaj projekt kojim predstavljamo akvizicije prikupljene u tom vremenskom razdoblju. Zahvaljujući otkupima nagrađenih radova na izložbama *HT nagrade za hrvatsku suvremenu umjetnost*, koje su se održavale od 2007. do 2019., Muzej je prikupio vrijedne radove hrvatskih suvremenih umjetnika preko kojih možemo pratiti heterogene pojave u recentnoj praksi. To je jedinstveni oblik suradnje privatne korporacije i hrvatskoga javnog muzeja jer korporacija financira troškove izložbe i otkupa djela koji postaju vlasništvo muzeja. Tijekom 12 izdanja natječaja i izložaba MSU-ova je zbirka obogaćena za 36 djela suvremene umjetnosti u različitim medijima.

U desetogodišnjem razdoblju prikupili smo opsežnije

sl.2. Fabian Knecht,
Entfachung – Raspirivanje I, 2013.

sl.3. Mario Kučera,
Iz serije Vrt, 2001.-2005.

donacije pojedinih umjetnika, što omogućuje cjelovitije predstavljanje njihova opusa. To su Juraj Dobrović, Joško Eterović, Dubravko Budić, Vera Fischer, Ratko Petrić, Stanko Jančić, Josip Demirović Devj i drugi. Zahvaljujući donacijama nasljednika, u navedenom su razdoblju osnovani Arhiv i knjižnica Ivana Picelja, Zbirka i arhiv Marije Braut te Zbirka Marie-Luise Betlheim. Potonju, iznimno vrijednu zbirku čine radovi studenata i profesora Bauhausa, pa se u njoj nalaze radovi mađarskih funkcionalista i konstruktivista Farkasa Molnára, Henrika Stefána, Sandora Bortnyika, ali i znamenitih njemačkih autora bliskih Bauhausu iz vremena djelovanja škole u Weimaru – Paula Kleeja, Karla Petera Röhlha, Franza Frahm-Hesslera, Kurta Schwerdtfegera, Hinnerka Schepera i drugih. Muzej je od grada Zagreba dobio na upravljanje Zbirku Andrije Maurovića i Arhiv Bogdana Bogdanovića.

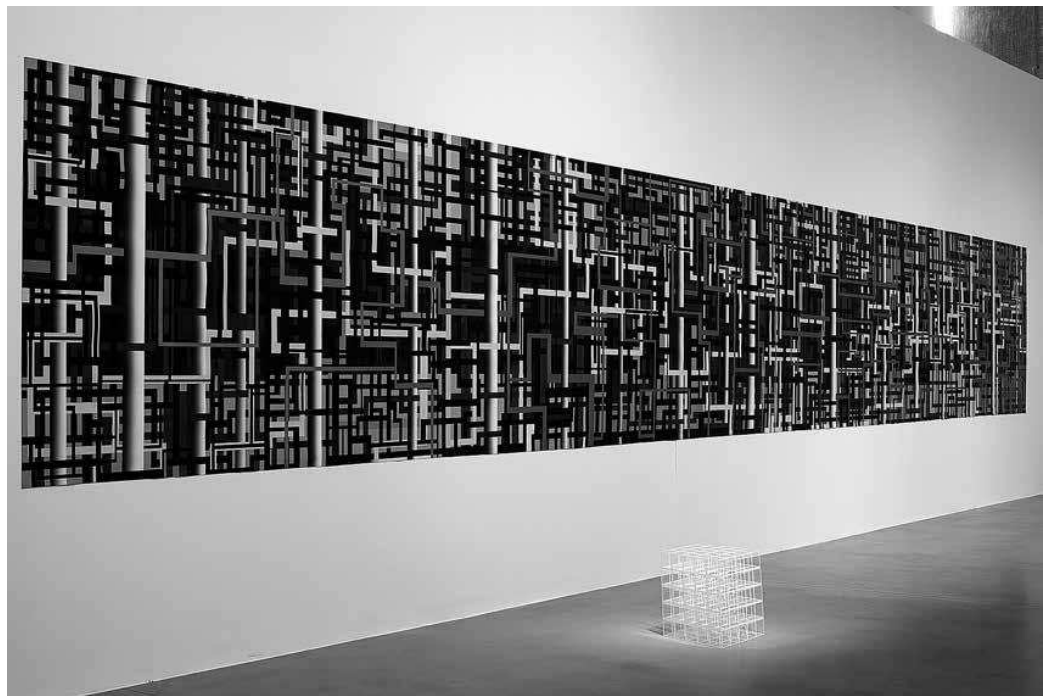
Na izložbi je predstavljeno više od 250 medijski heterogenih radova grupiranih unutar devet tematsko-pro-

blemskih cjelina i fenomena kojima se bave suvremeni umjetnici. Podjela je fluidna, a djela unutar cjelina međusobno uspostavljaju nove odnose i značenjske sklopove. Odras su vremena u kojemu su nastala, a u pojedinim se cjelinama ostvaruje dinamičan odnos s radovima koji pripadaju razdoblju visokog modernizma.

Unutar cjeline *Primarne strukture* predstavljeni su umjetnici koji istražuju geometrijske forme (Juraj Dobrović, Duje Jurić) i druge bliske likovne postupke minimalnog pristupa (Predrag Todorović, Alem Korkut). Umjetnički opus Joška Eterovića pomiruje mediteransku hedonističku prirodu s gradbenim i geometrijskim načelima, a tijekom 1970-ih u našu sredinu na slikarsko platno velikog formata donosi geometrijsku apstrakciju i redukcionizam uspostavljajući duhovnu povezanost s pionirima američkog slikarstva obojenog polja. Istraživački i interdisciplinarni pristup Ivane Franke povezuje elemente matematike, optičkih fenomena i dostignuća prirodne znanosti, čime je otvorila novo poglavlje u hrvatskoj suvremenoj umjetnosti.

Poslijeratni modernizam u hrvatskoj umjetnosti obilježen je pojavom apstrakcije početkom 1950-ih, kao sredstvom borbe za autonomiju umjetničkog izraza. Apstrakcija je postala oblik normativnog izraza, a figuracija je smatrana zastarjelom i nesuvremenom te je potisnuta na margine. Članovi grupe *Biafra*, osnovane 1970., pokazali su da figuracija može biti itekako vitalna i aktualna, a radove članova te grupe Ratka Petrića i Stanka Jančića predstavili smo u cjelini *Vitalnost figuracije*.

Prodor svakodnevice i popularne kulture u područje umjetnosti utječe na pojavu pop-arta i umjetničkih radova nastalih utjecajem reklama, filma, stripa i drugih

sl.4. Duje Jurić,
Bez naziva, 2001.
foto Ana Opalić

aspekata potrošačkog društva, popularne kulture i svakodnevice. U cjelini (*Ne)običan dan* predstavili smo dio vrijedne donacije plakata značajnih američkih umjetnika i grafičkih dizajnera (Miltona Glasera, Richarda Lindnera, Jamesa Rosenquista), potom radove Vere Fischer, umjetničkog dvojca Žižić/Kožul, Petera Koglera i Williama Anthonyja te dio opsežne donacije Dubravka Budića.

U cjelini *Ženski glasovi* izložili smo radove umjetnica koje se bave širokim spektrom tema povezanih sa ženskim iskustvima. Željeli smo podsjetiti i na podzastupljenost radova umjetnica u muzejskim zbirka i na izložbama svjetskih muzeja. Naime, duga povijest rodne neravnopravnosti žena i muškaraca u društvu odrazila se i na njihov neravnopravan položaj u svijetu umjetnosti. Sandra Vitaljić bavi se tragičnim ishodom zlostavljanja u partnerskim vezama, a Ksenija Turčić propituje stereotip ljubavnice. Iskustvo verbalnog zlostavljanja i potreba da se o tome javno progovori povod su za nastanak rada Nives Žarković. Ines Matijević Cakić uzdiže događaj iz obiteljske iznimno emotivne sfere na univerzalnu razinu, a Jagoda Kaloper bavi se traganjem za vlastitim identitetom, temom protoka vremena i životnim ciklusima.

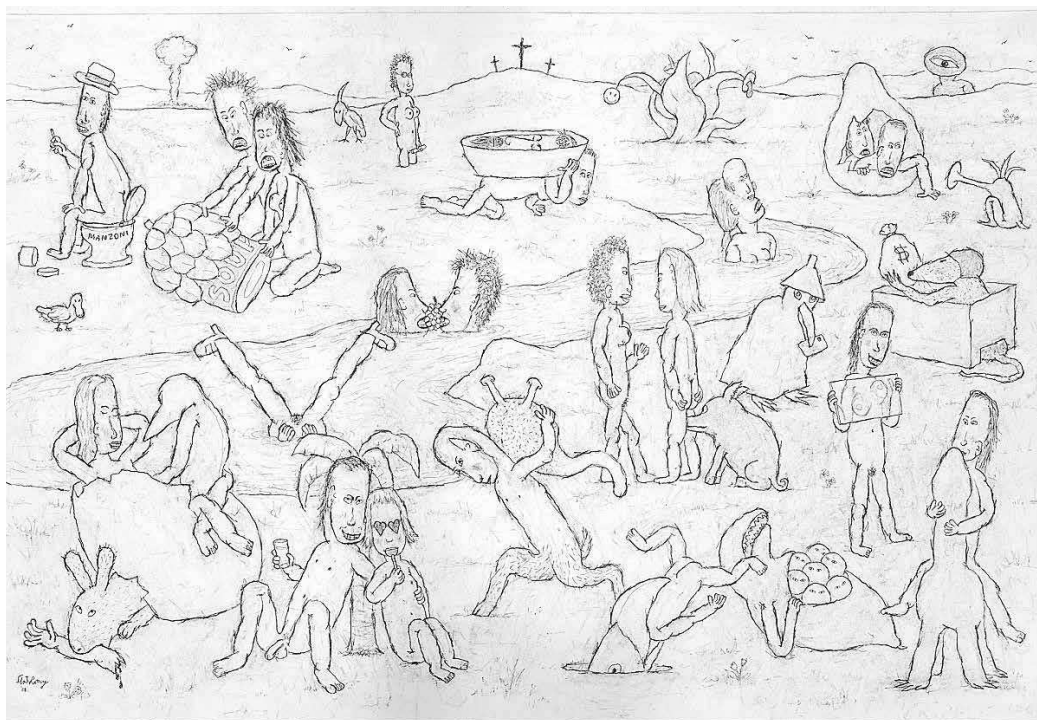
Doba optimizma naziv je skupine radova u kojima se umjetnici i umjetnice na temelju osobnih ili kolektivnih iskustava bave istraživanjem vremena socijalističkoga društvenog uređenja u Hrvatskoj, ratnim razaranja i posljedicama koje su nastale kao rezultat razdoblja tranzicije i pretvorbe 1990-ih godina. Hrvatski umjetnici od početka 2000-ih do danas aktivno istražuju navedene pojave, a medijska i diskurzivna heterogenost odražava duh postmoderne. Izložili smo radove Ane Opalić i Vesne Mačković, Igora Grubića, Neli Ružić, Nemanje

Cvijanovića i Igora Eškinje, a svi su otkupljeni na izložbi *HT nagrada za hrvatsku suvremenu umjetnost*. Ratna razaranja hrvatske kulturne i sakralne baštine tijekom Domovinskog rata tema su fotografskog ciklusa *Plodovi zla* Damira Fabijanića.

Velika je tema suvremene umjetnosti istraživanje prirode i promjena koje nastaju čovjekovim djelovanjem te utjecajem društvenog razvoja, kulture i političkih sustava. U cjelini *Priroda/društvo* izloženi su radovi u širokom rasponu tema i medija, od slikarstva (Zlatan Vehabović, Katarina Ivanišin Kardum) i fotografije (Jasenko Rasol, Mario Kučera, Žarko Vijatović, Roger Ballen) do instalacije ekološke aktivistice Lade Sege. Tu su i radovi kojima umjetnici u prirodi pronalaze otiske osobnih ili kolektivnih priča (Michal Iwanowski, Borko Vukosav), kao i radovi nastali konstruiranjem elemenata iz prirode na posve osebujuć način.

U suvremenoj umjetnosti zamjetan je širok raspon pristupa u prikazu vlastitog lika i unutarnjeg svijeta te u prikazu unutarnjeg svijeta drugoga. Tradicionalna tema autoportreta osuvremenjena je novim medijskim i konceptualnim pristupima, a često sadržava referencije na društvenu stvarnost i tehnološki razvoj. Umjetnik preispituje, ali često i rastvara ili pak konstruira nove identitete. Prikaz osobne povijesti može biti posredovan prikazom događaja iz svakodnevice. Nabrojani fenomeni nalaze odjek u radovima Lovre Artukovića, Jadranke Fatur, Ane Opalić, Roberta Rauschenberga, Slavena Tolja, Hrvoja Slovenca i Dalibora Martinisa, okupljenih unutar teme *Osobne pripovijesti*.

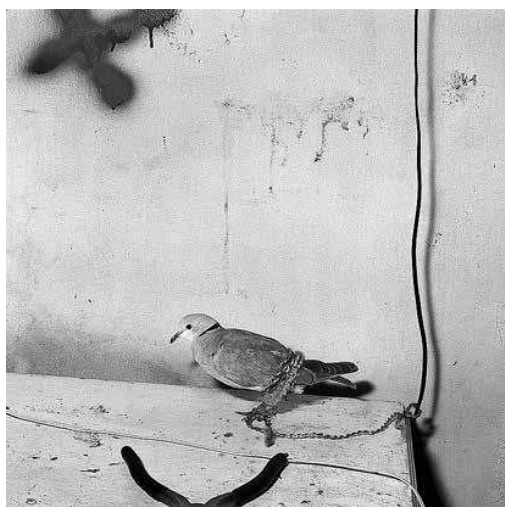
Za cjelinu *Imaginativni svjetovi* odabrali smo radove Juliãoa Sarmenta, Nam June Paika, Marka Tadića i

Josipa Demirovića Devja. Nastali su kao rezultat kreativnoga i misaonog procesa, a neki su umjetnici prevagom mašte u svojim djelima osobito snažno otvorili područje tajanstvenoga, mističnoga, nadrealnoga i osjetilnoga.

Tema *U muzeju o muzeju* okupila je radove kojima umjetnici prostor institucije poimaju kao subjekt, a ne kao objekt. Nikola Ukić i Fabian Knecht koriste se izvedbom u prostoru muzeja te propitivanjem tog prostora kao potencijala i „materijala” umjetničkog djela. Boris Bučan slika detalje i vizure vanjskoga i unutarnjeg prostora muzeja te propituje ulogu institucije kao mjesta donošenja važnih odluka za umjetnike i njihove karijere.

Muzeju su donirani kompleksni projekti koji su predstavljali Republiku Hrvatsku na međunarodnim smotrama:

sl.5. William Anthony,
Earthy Delights, 2008.,
foto Ana Opalić

sl.6. Josip Demirović Devj,
Bez naziva, 1975.-1977.,
foto Martina Vidas Butorac

sl.7. Roger Ballen,
Harnessed dove, 2000.

izložbeni paviljon *Fitting Abstraction*, koji je 2014. predstavljao Hrvatsku na Bijenalu arhitekture u Veneciji te je na ovoj izložbi prvi put predstavljen u Hrvatskoj, kao i izložba *City / Data / Future – Interakcije u hibridnom urbanom prostoru*. Grupa autora paviljona *Fitting Abstraction*, pod vodstvom izbornice hrvatskog predstavljanja na Bijenalu Karin Šerman, odabirom projekata i autora u vremenskom rasponu od 1914. do 2014. odgovorili su na zadanu temu Bijenala – *Absorbing Modernity 1914 – 2014*. Izložba se putem antologijskih primjera hrvatske arhitekture bavi proučavanjem, otkrivanjem i prezentiranjem okolnosti i evolucije modernizma u Hrvatskoj u kontekstu širih prostornih, kulturnih i društvenih procesa. Jedan dio izložbe posvećen je radu

sl.8.-11. Pogled na izložbu
„Kolekcija za budućnost / Akvizicije 2009.
– 2019.“
foto Ana Opalić

umjetnika i arhitekata koji su obilježili avangardna događanja na likovnoj i arhitektonskoj sceni 1950-ih i 1960-ih godina, među kojima se ističe rad Vjenceslava Richtera, a upravo je dizajn izložbe i *hommage* Richterovu paviljonu na Trijenalu u Milanu 1964. Izložba *City / Data / Future – Interakcije u hibridnom urbanom prostoru* nastala je suradnjom skupine autora i suradnika iz četiri institucije: iz Umjetničke akademije u Splitu, Sveučilišta Napier u Edinburghu, Sveučilišta u Aarhusu i Telecoma

Italia. Izložba se bavi fenomenima suvremenoga grada budućnosti i pojavom novih tehnologija koje utječu na život gradskih stanovnika. Radovi nastali iz dizajna fikcija potiču na promišljanje na koji će se način čovjek nositi s napretkom i novim mogućnostima što ih on donosi. Izložba je realizirana u sklopu FP7 projekta Europske komisije *UrbanixD: Designing Human Interactions in the Networked City* tijekom 2013. i 2014., a producirao ju je projekt *UrbanixD*.

Izložba je bila prostor brojnih diskurzivnih programa kustosa i Odjela za edukativnu djelatnost MSU-a. Ivana Gorički osmislila je niz radionica, vodstava i specijaliziranih programa. Izloženi su radovi bili poticaj aktivnostima umjetničko-edukativnih programa MSU ART CLASS, namijenjenih odraslima. Vodstva, radionice i praktične aktivnosti održavale su se u sklopu programa MSU AVANTURA, koji je usklađen s kurikulumom. Nakon istraživanja odabranih radova učenici osnovnih i srednjih škola te studenti oblikovali su vlastite radove koje su na posljednjem satu programa analizirali i predstavili ostalim polaznicima koristeći se likovnom terminologijom. Dio

sl.12. Postav Arhiva i knjižnice Ivana Picelja na izložbi „Akvizicije”, foto Ana Opalić

radionica *Zimskoga* te *Ljetnog kampa*, namijenjenih djeci od 7 do 11 godina, u trajanju od tjedan dana također su bili povezani s radovima na izložbi. Obiteljski programi MSU MALI I VELIKI, utemeljeni na zajedničkom angažmanu djece i roditelja te drugih članova uže obitelji za svoje su aktivnosti pronašli poticaj u izloženim radovima. U vrijeme karantene i nemogućnosti susreta uživo primjeri umjetničkih djela s izložbe objavljeni su na internetskoj stranici MSU-a i na *Facebooku* kao poticaj aktivnostima kod kuće, uz osnovnu edukaciju o umjetniku i djelu. Uz vodstva za publiku i razgovore s umjetnicima koje su priredili kustosi Muzeja, Daniela Bilopavlović Bedenik održala je specijalizirani program prilagodbe muzejskih sadržaja potrebama slijepih i slabovidnih osoba kao dio programa rehabilitacije za odrasle u Centru *Vinko Bek* pod nazivom *Projekt drugačiji ili jednaki*.

Proteklo desetogodišnje razdoblje objedinili smo sintagmom *dekada uzleta*, što je i podnaslov kataloga izložbe. Tim smo projektom iskazali zahvalnost svim suradnicima, djelatnicima Muzeja, umjetnicima, donatorima, sponzorima i posjetiteljima naših programa pripremajući početak nove dekade uzleta!

Primljeno: 14. listopada 2020.

A DECADE OF UPSWING IN THE MUSEUM OF CONTEMPORARY ART

A collection for the future – Acquisitions from 2009 to 2019

Behind the exhibition that we used to present over 250 artworks collected by donations and purchases was the ambition to commemorate the tenth anniversary of the operations of the Museum of Contemporary Art in its new building and at a new site. In a building put up in order to meet the criteria of contemporary museology and the needs of visitors for the 21st century we have recorded a surge in both museum and programme activities.

Thousands of programmes have been produced, and the museum has recorded 1.78 million visits. Thanks to high quality projects the museum is positioned as the leading contemporary art institution in Croatia and its region. New collections have been set up, and the museum has augmented its holdings by over three thousand works. The museum building was presented at the exhibition in nine units related to different themes and problems dealt with by contemporary artists. Through a timeline and with multimedia contents we presented the most important exhibition projects and touring exhibitions in other premises, as well as educational and other important activities.

The exhibition is also a form of expression of thanks to a large number of donors and associates who enabled the refreshment of the collections and the production of successful exhibition, educational and other programmes.